

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר ... אל יישן היום שמא יישן למחר 1.....
- ב. הרי זו לא תנשא לא לו ולא לאחר לו לא תנשא שמא יאמרו נשותיהם נותנין במתנה לאחר לא תנשא דבעיא קיומיה לתנאה ואם נשאת לו לא תנא דמשום גזרה לא מפקינן לאחר תנא דבעיא לקיומיה לתנאה 2.....
- ג. ה"ז גיטך ע"מ שתעלי לרקיע ... ע"מ שתעברי את הים הגדול ברגליך ... כזה גט כלל ... כל תנאי שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה בדברים וכשר 4.....
- ד. הרי זה גיטך ע"מ שתבעלי לפלוני נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט 6.....
- ה. על מנת שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה להן 6.....
- ו. על מנת שתבעלי לאבא ולאביך ... בדידה קיימא נהי דאיהי עבדא איסורא אבא ואביך מי עבדי איסורא 7.....
- ז. הרי זה גיטך ע"מ שתאכלי בשר חזיר ... נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט 7
- ח. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ... כגון שארה כסותה ועונתה 8.....
- ט. כיצד יעשה ימלנו הימנה וכו' ... שאני הכא הואיל וקנאתו ליפסל בו לכהונה 9.....
- י. כתבו בתוכו ... לא שנו אלא לאחר התורף אבל לפני התורף אפילו על פה נמי פסול 9

דף פד.

**א. קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר ... אל יישן היום
שמא יישן למחר**

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

כבר התבאר במסכת נדרים דף יד: שהאומר¹ קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר, לא ישן היום² שמא למחר ישכח תנאו ויישן³. ונמצא שעבר למפרע בבל יחל דברו. שבזה אין אדם נזהר בו כל כך כיון שעכשיו אינו עושה שום איסור.

אבל אם אומר קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום, יכול לישן היום ולא חיישינן שמא למחר ישכח נדרו ויישן, שכיון שיום של מחר הוא עיקר הנדר שאסור בו לישן משום נדרו שיודע שישן אתמול, ואם יישן למחר ילקה משום שינה של היום, לכך נזהר בכך יותר שלא לעבור בבל יחל דברו ביום זה⁴.

וכל זה דוקא באמר קונם עיני אבל באומר קונם שלא אישן שאין בו ממש, והרי הוא נדר רק מדרבנן כמו שהתבאר אין חוששים שישן למחר ויהיה למפרע איסור דרבנן⁵.

אמר קונם עיני בשינה אם אישן למחר, לא נאסר בשינה עד אחר שינת מחר, ויכול לישון למחר⁶. אבל אמר קונם כבר זה עלי אם אישן אסור מיד שבזה הוי כמעכשיו⁷.

**ב. הרי זו לא תנשא לא לו ולא לאחר לו לא תנשא שמא
יאמרו נשותיהם נותנין במתנה לאחר לא תנשא דבעיא
קיומיה לתנאה ואם נשאת לו לא תצא דמשום גזרה לא
מפקינן לאחר תצא דבעיא לקיומיה לתנאה**

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רי"ג ג

² ולענין אם חכם יכול להתיר היום ע' מהרש"א (רפ"ג דמ"ק) בתוס' ד"ה ומנודה הנקט בפשיטות דא"י להתיר דזהו בכלל דאין חכם מתיר עד שיחול הנדר ע"ש וע' בת' הר"ן (סנ"א) דתולה זה בדין ברירה ולדידן דקיי"ל דא"ב בדאורייתא לא מקרי חל הנדר. ח' רע"א שם

³ ודע שיש מראשונים שכתבו דדוקא תנאי שינה לא מזדהר אינש משום דשינה בא מאליו וצריך הרבה זריזות להסיר מעליו השינה כדאמרינן בגיטין [פד ע"א] אבל בשארי תנאים כשהתנאי הוא בקום עשה לא חיישינן שיעבור על התנאי (ריטב"א ונמק"י בפ"ב ע"ש) ערוך השולחן שם סעיף ט

⁴ לבוש שם

⁵ ח' רע"א שם

⁶ שם

⁷ שאם תאמר שלא נאסר עד אחר קיום התנאי נמצא שיהיה מתקיים התנאי ולא יחול נדרו כלל דהיינו אם יאכל תחלה הכבר ולא יהיה אחר קיום התנאי מקום לנדרו לזה אמדינן דעתיה דמעכשיו קאמר כ"כ הר"ן פ"ג דשבועות. ח' רע"א שם ועיי"ש שהקשה מסוסי רב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

המגרש את אשתו והתנה ואמר לה⁸ על מנת שתנשאי לפלוני, אע"ג שאם נשאת⁹ לו, מעיקרא דדינא הרי זה גט¹⁰ כשאר תנאים, אבל אמרו חכמים לא תנשא לא לאותו פלוני ולא לאחר, לאותו פלוני לא שמא יאמרו מחליפין נשותיהן זה לזה במתנה¹¹, ואפילו¹² לא התנה עמה בפירוש שתנשא לו אלא שניכר שגרשה משום זה¹³, לאחר לא תנשא קודם אותו פלוני, שהרי הגט אינו גט כל זמן שלא נתקיים התנאי בנישואי אותו פלוני.

אולם גם לאחר הגזירה אם נשאת לאותו פלוני לא תצא, ואם נשאה לו לאותו פלוני ומת או גירשה מותרת להנשא לכל אדם, כשאר גיטין שנתקיימו תנאיהם.

ואם נשאת לאחר קודם אותו פלוני, תצא ממנו¹⁴ וצריכה ממנו גט ולא תחזור לו עולמית ובניה ממנו ממזרים, כל זמן שלא תינשא לאותו פלוני, ואם נישאת לאותו פלוני שהתנה עמה הבעל¹⁵, הוי גט למפרע ואין הבנים ממזרים¹⁶.

⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמג טו

⁹ דוקא נשאת אבל (נתקדש) (נתקדשה) אינו גט. הרמ"ט ח"א סי' של"ג, באר היטב שם ח

¹⁰ ואפילו אם גירש אחר החופה וקידושין קודם הביא' מותרת לכל דהא נתקיים התנאי. ב"ש שסכד

¹¹ עיין בתשו' חוות יאיר סי' קצ"ו שנשאל מאלמון אחד מטופל בכנים שהיו בעירו איש ואשתו עניים מרודים ומכמה שנים רבתה המחלוקת ביניהם ושניהם רוצים בגט אך שהאשה מבקשת מבעלה חמשים זהו' שתלביש עצמה אח"כ ותוכל להנשא ואין באיש למלאות רצונה ושאל האלמן הנז' אם רשאי לשלוח אל האישה, שרוצה להתקשר עמה שישאנה באשר היא וילבשנה, לכן תתגרש מאישה בלי בצע כסף כו', והשיב לו באף ובחימה ובקצף גדול שאל יוסף לראות פניו בבקשת עצה נגד מנהג עולם כי לא נכון לדבר עם אשת איש מענין נישואיה אחר גירושה ע"ש. ועיין בשו"ת בית דוד סי' י"ד שנשאל על ענין כיוצא בו והשיב להתיר דכל שהבעלים לא דיברו זה עם זה כלום לית לן בה דאין לנו להוסיף על גזירת חז"ל ע"ש. וכפי הנראה לא ראה דברי החו"י הנ"ל. פ"ת שם י

¹² רמ"א שם

¹³ כגון שאותו פלוני נתן לו ממון כדי לגרשה והוא מעלה לה מזונות כדי שיקנה וכל כיוצא בזה. לבוש שם

¹⁴ אף על גב בתנאי ע"מ מותרת להנשא קודם קיום התנאי לדעת הרמב"ם היינו בתנאי שבידה משא"כ בתנאי כזה לכן הוי כזינתה ואסורה לזה. ב"ש שם כה

¹⁵ בתוס' מבואר אם נשא' לאחר מותרת לאותו פלו' אפי' לכתחילה ולא שייך לומר נשותיה' נותנים במתנה כיון דנשאת' לאחר בינתים והטור כתב כל' הג"ה נשאת אח"כ היינו בדיעבד ו"ל דס"ל תוס' כתבו כן למה דס"ד דמותר' להנשא לאחר או שפיר הטעם של תוס' שלא יאמרו נשותיה' נותנים במתנה אבל למה דקי"ל אסורה לאחר ואם נשאת תצא אכתי שייך לומר נשותיה' נותנים במתנה לאחר מאחר דאסורה לכל חוץ מזה מיהו מראב"ד יש לדייק דמותרת להנשא לזה כדי לתקן שאל יהיו הבנים מראשון ממזרים וכן שאל יהיו הנשואין של איסור, וכל זה לשיטות תוס' ושאר פוסקים אבל לשיטות הרמב"ם אין תקנה לדבר אפי' אם נשאת לאותו פלוני כי כוונת המגרש שתנשא לאותו פלוני קודם שתנשא לאחר (ועיין אבני מילואים שם א בביאור דעת הרמב"ם) לכן השמיט המחבר דין זה לחייש לדעת הרמב"ם מיהו דעת הראב"ד ושאר פוסקים ס"ל דיש תקנה אם נשאת אח"כ לאותו פלוני. ב"ש שם כו

¹⁶ רמ"א שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

לפיכך כשתצא מזה האחר צריכה ממנו גט גמור שמא תקיים תנאה אח"כ ותינשא לאותו פלוני שהתנה עמה בעלה, ונמצא הגט גט למפרע וקידושו של זה האחר יחזור להיות קידושין גמורין למפרע וגם בניה מזה האחר יתכשרו למפרע.

אולם אפילו אם ימות אותו פלוני או יגרשנה לא תחזור לזה האחר עולמית, שהרי כשבא עליה בתחלה, באיסור אשת איש בא עליה ואיתסרה עליו איסור עולמית¹⁷, ואפילו יתן לה בעלה הראשון גט שני בלא תנאי אחר שנשאה זה האחר אינו מועיל, דהא מ"מ באיסור אשת איש בא עליה כשנשאה, לפיכך נשאה עליו באיסור עולמית¹⁸.

וזהו רק שנשאה אותה האחר, אבל נתקדשה לו ולא נשאה¹⁹, תצא כל זמן שבעלה הראשון קיים, אבל לאחר מיתת הבעל הראשון, או שיתן לה הבעל הראשון גט שני בלא תנאי, מותרת לחזור לזה האחר²⁰, אבל אם נתקיים התנאי מהגט הראשון שנשאה אותו פלוני שתנה עליו בעלה, לא יכול זה האחר להחזירה, שהרי זה מחזיר גרושתו מן הארוסין.

**ג. ה"ז גיטך ע"מ שתעלי לרקיע ... ע"מ שתעברי את הים
הגדול ברגליך ... כזה גט כלל ... כל תנאי שאי אפשר לו
לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה
בדברים וכשר**

התנה עמה²¹ על דבר שאי אפשר לקיימו, כגון על מנת שתעלי לרקיע או שתרדי לתהום או שתבלעי קנה של ארבע אמות, אינו תנאי, והגט גט אף על פי שלא תוכל לקיימו, שכיון שיודע שלא תוכל לקיימו ודאי לא כיון אלא להפליגה בדברים.

¹⁷ כסוטה שאסורה לבועלה אפילו לאחר מיתת הבעל הראשון, ואף על פי שנתקיים התנאי של הגט וחזרו הקידושין הראשונים של אותו האחר להיות קידושין גמורין, מ"מ כיון דלא משכחת להיות קידושין אחר קידושין גמורין אלא ע"י שתנשא לאותו פלוני איך תחזור לו, דהא הוה ליה מחזיר גרושתו מן הנישואין. לבוש שם

¹⁸ ממה נפשך, שאם לא תנשא לאותו פלוני הרי היא על האחר באיסור סוטה לבועלה אפילו מת בעלה הראשון, ואם תנשא לאותו פלוני לקיים תנאה תהיה עליו באיסור מחזיר גרושתו מן הנישואין

¹⁹ רמ"א שם

²⁰ דאז אין כאן איסור ביאה אלא דאסורה לו הואיל לא נתקיים התנאי מ"ה אם מת הבעל או אם נותן גט אחר מותרת לו. ב"ש שם כז

²¹ שו"ע ונו"כ שם יב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

וכבר התבאר במסכת נדרים דף יא. ולעיל דף עה. שכל²² תנאי צריך להיות בו ארבעה²³ דברים ומהם שיהא תנאי שאפשר לקיימו, ואם חסר אחד מהפרטים בתנאי²⁴, התנאי בטל²⁵, ואף אם לא נתקיים התנאי המעשה קיים²⁶. ולכך אם התנה דבר שאי אפשר לקיימו כגון שאמר על מנת שתעלה לרקיע אין ממש בתנאי והמעשה קיים אף על פי שאינו מקיים התנאי, שכיון שאי אפשר בידו לעשותו לא כיון לתנאי, אלא להפליגו בדברים בעלמא²⁷.

²² שו"ע ונו"כ שם לה ב ושו"ע ונו"כ הו"מ רז א, רמא ט יב, ובסימן רמא כתב הטור בשם הרשב"ם וקצת גאונים שא"צ לכל אלו אלא לתנאי גיטין וקידושין, וכ"כ הטור באהע"ז סימן לח בשם יש אומרים, אבל בשם ר"ת והרמב"ם (בפ"ו מה' אישות ופ"ג מה' זכיה) והרא"ש כתב הטור שגם בתנאי ממונות צריך למשפטי התנאים. וכתב המ"מ בטעם הסוברים שבממונות א"צ למשפטי התנאים, אף על גב דעיקר תנאים דב"ג וב"ר היה בדבר שבממון, שמעיקר הדין לא קיי"ל כר"מ דבעינן כתנאי ב"ג וב"ר, אלא שבגיטין וקידושין שיש בהם איסור חששו לכך להצריך משפטי התנאים, אבל בממונות לא חששו לכך, כתב בקצה"ח סימן רמא סק"ט דבמתנה ע"מ להחזיר לכו"ע לא בעינן למשפטי התנאים, ועי' אבן האזל פ"ג מה' זכיה ובפ"ה מה' אישות הכ"ד. ועוד כתב שבמקום שהתנה שלא בדיני התנאים, הרי שאין ביטול התנאי מבטל המעשה, אבל מ"מ חייב לקיים התנאי מדין שכירות, או מדין פסיקה ככל פסיקת דמים, אבל אם התנה במשפטי התנאים אינו חייב לקיים התנאי, שאינו אלא אם ירצה בקיום המעשה יקיים התנאי ואם לא ירצה לא יקיים התנאי ותבטל המעשה, עיין שם שהאריך בזה, וכ"כ באבני מילואים סימן כט ס"ק יד ובסימן לח סק"ו, ובנה"מ שם סק"י חולק, וכתב דלא אישתמיט שום פוסק לכתוב כן, אלא ודאי דכל שלא נעשה בדיני תנאי חשבינן ליה כפטומי מילי בעלמא, ועי' בדבריו בתורת גיטין סימן קמג שהאריך לדחות דברי הקצה"ח, ועי' טבעת החושן שהביא מדברי האחרונים, וגם בחזו"א אהע"ז סימן נו סק"ז חולק על הקצה"ח, וגם בשו"ת מהרי"ל דיסקין קו"א אות רמג דחה סברת הקצה"ח, ועי' שו"ת מהר"ם שיק אהע"ז סימן עה, עז, עז, ועי' ד"ג כלל קיג סק"ה.

²³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לה ב

²⁴ ועיין חזו"א אבהע"ז נשים סי' נ"ו ס"ק ח' דבאומדנא דמוכח נמי לא בעי משפטי התנאים ועיין תוד"ה דברים שבלב קדושין מט ב' ובשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו אות ב'

²⁵ במש"מ פ"י מה' אישות רצה לחדש דדוקא בתנאי דלהבא יש מקום לומר שאין התנאי שלאחר המעשה יכול לבטל מעשה אא"כ נעשה כתנאי ב"ג וב"ר, אבל כשהתנאי הוא אלעבר, כגון אם עשית דבר זה, שבאותה שעה כבר נתברר הדבר אם נתקיים המעשה, מה צורך בכפילת התנאי, אלא שכתב שמסוגית הגמרא לא משמע כן, ועי' אבני מילואים סימן י סק"א, ערך ש"י סימן רמא, אור שמח פ"ג מה' זכיה, ובטבעת החושן קונטרס משפטי התנאים. וכתב במנח"פ שאפילו אם נאמר דגם תנאי לשעבר צריך משפטי התנאים, אם הוא דבר שאי אפשר לקיימו, כגון אם עלה פלוני לרקיע, פשוט שאינו תנאי, עיין שם, ועי' בחזו"א הו"מ ליקומים סימן יב סק"ב. וע"ע פ"ת אהע"ז סי' קס"ט ס"ק כ"ד ועיין חזו"א אבהע"ז נשים סי' נ"ו ס"ק ח' דהגם דלא בעי אלשעבר משפטי התנאי מיהו אפי' לקיומיה ע"י שליח בעי ועיין בשו"ת ברית אברהם מובא בפ"ת אהע"ז סי' ו' ס"ק ט"ז באמצע ד"ה ושוב דס"ל דאם א"צ משפטי התנאים אף אפי' לקיומיה ע"י שליח לא בעי.

²⁶ במש"מ שם שאם נתן מתנה בתנאי שיתן לו מנה, ואם לא יתן לא תהיה המתנה כי אם ל"י שנים, לא בעינן משפטי התנאים, שלא הוצרכו למשפטי התנאים אלא כשבא לעקור המעשה לגמרי, אבל לענין המשך הזמן אינו עוקר המעשה, ועי' שו"ת מהר"ש ח"ב סימן כ. בחתן סופר שער המקנה סימן כב בדיני תנאי מצדד לחדש שכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה א"צ למשפטי התנאים, עיין שם בטעמו, ועי' שו"ת אבני נזר הו"מ סימן נא כמה חידושים במשפטי התנאים.

²⁷ משמע לכאורה פרט זה הוא מסברא, ולא דוקא מתנאי ב"ג וב"ר, וכ"כ במנחת פתים, ועי' שו"ת מהרי"ץ ח"ב סימן פג, וכתב בערוה"ש דאף לדעת הפוסקים שבר"מ לא בעינן משפטי התנאים, בתנאי שא"א לקיימו, לכו"ע אין זה תנאי, שאין זה אלא כמפליג בדברים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ד. הרי זה גיטך ע"מ שתבעלי לפלוני נתקיים התנאי הרי זה

גט ואם לאו אינו גט

אמר לה על מנת²⁸ שתבעלי לפלוני, אם נתקיים התנאי שנבעלה לו בין בנישואין בין בזנות הרי זה גט, מיהו לכתחלה לא תיבעל לו דהא אינה מגורשת עד שתיבעל לו, נמצאת תחלת ביאה²⁹ באיסור³⁰ אשת איש³¹.

ה. על מנת שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא

נבעלה להן

אמר לה³² על מנת שלא תבעלי לאבא או לאביך, ונבעלה לו בעדים אינו גט, שהרי לא נתקיים התנאי, אבל כל זמן שאין עדים שנבעלה לו, אף על פי שנתייחדה עמו אין חוששין שמא נבעלה לו³³, דאחזקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן, ומותרת³⁴ לינשא מיד³⁵ ולא היישינן שמא תיבעל לו עוד, ותבטל הגט למפרע.

²⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמג יח

²⁹ ירושלמי א"ר שמאי מצינו אשה בתחלי חייבין עליה משום ערוה ולבסוף אין חייבין עליה משום ערוה א"ר מנא למה זה דומה לא' שאמר לאשתו ה"ז גיטיך ע"מ שתבעלי לפלוני בתחלה אסור הוא לבעול עבר ובעל הותר הגט למפרע כו'. ביאור הגר"א שם מג. דבתנאי שהוא קום ועשה אסורה לכתחלה להינשא כמבואר בסעיף ב' וע"מ שתבעלי לו היינו נמר ביאה וא"כ אסורה בתחלת ביאה משום שמא לא יגמור ביאתו. תורת גיטין שם כג

³⁰ ואע"ג שלעיל בעל מנת שתנשאי לפלוני אסור משום שלא יאמרו נשותיהם נותנים במתנה זה לזה, היינו משום שאין שייך טעם דביאת איסור שהרי שם יכולה להנשא בחופה וקידושין ונתקיים התנאי אפילו בלא ביאה, וליכ' ביאת איסור כלל. ב"ש שם כד בשם חידושי הרשב"א.

³¹ אף כאן שייך הטעם שלא יאמרו נשותיהם נותנים במתנה וכ"כ המגיד בשם הירושלמי ואפשר משום חשש איסור שכתב המחבר הוא יותר חמור שהוא איסור א"א לכן כתב טעם זה. ב"ש שם לב

³² שו"ע ונו"כ שם יג

³³ רשב"א אף על גב דאין בידה כי יש לחוש שמא יבוא עליה באונס לא היישינן שיעשה איסור גדול כזה אבל מדברי הר"ן בשם הרמב"ם נראה דס"ל דלא היישינן שמא יבוא עליה באונס. ב"ש שם כג

³⁴ רמ"א שם

³⁵ באר הגולה שם פ

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ואם אמר³⁶ לה על מנת שלא תבעלי לפלוני הוי גט, אבל לא תנשא עד שימות אותו פלוני, שחיישינן שמא תיבעל לו באונס³⁷. וכן אם אמר לה על מנת שתתני לי מאתים זוז, לא תינשא עד שתתן שמא יארע לה אונס ותפסיד כל אשר לה ולא תוכל ליתן³⁸.

ו. על מנת שתבעלי לאבא ולאביך ... בדידה קיימא נהי דאיהי עבדא איסורא אבא ואביך מי עבדי איסורא

התנה עמה לעבור³⁹ על איסור התלוי באחרים כגון שאמר לה על מנת שתבעלי לאבא או לאביך, לא הוי תנאי והגט גט, שאביו לא ישמע לה לעשות איסור.

דף פד:

ז. הרי זה גיטך ע"מ שתאכלי בשר חזיר ... נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט

מה שהתבאר לעיל שבמתנה בדבר שאינה יכולה לקיימו, אינו תנאי והגט קיים, במה דברים⁴⁰ אמורים בדברים שאי אפשר לה לקיים כלל, או משום שאינו במציאות או משום שתלוי בדעת אחרים שלא ישמעו לה וכמו שאמרו, אבל דבר שאפשר לה לקיימו אפילו באיסור, כגון על מנת שתאכלי בשר חזיר, הרי זה תנאי, שאפשר לה שתאכלנו ותלקה, ואין זה מתנה על מה שכתוב בתורה, שאינו מתנה שתאכלנו על כל פנים, אלא שאם לא תאכלנו לא תתגרש.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם יט

³⁷ אע"ג שלגבי שלא תבעלי לאבא אין חוששים שמא יעשה איסור גדול כזה ויבעלנה באונס הכא אף על גב דאסורה לו משום א"א צ"ל שם חיישינן שמא יבוא עליה אחר מיתת המגרש ואז למפרע הגט בטל (ואף על גב דע"ז זה יגרום שבעלה האחרון עבר על א"א למפרע לא איכפת ליה בזה ט"ז שם כג) או שמא לא ידע אותו פלוני מתנאי כצ"ל לדעת הפוסקים דהחשש הוא שם שמא יבוא עליה אותו פלוני, אבל מדברי הר"ן בשם הרמב"ם נראה דס"ל דלא חיישינן שמא יבוא עליה באונס דהא כתב דהיא נאמנת לומר שלא בא עליה אביו כיון שהתנאי בידיה הוא ובתנאי שלא נבעלה לפלוני כתב משום דהוי שיור בגט מ"ה לא תנשא ולא משום חשש שיבוא עליה באונס. ב"ש כג לג

³⁸ לבוש שם, וכן הוא במור ולא העתיק זה בשו"ע לפי שהמור כתב ריש סי' זה בשם רמב"ם דכתב שיכולה להינשא מיד ולא חיישינן שמא לא יתן כיון שהיה תנאי במעכשיו. ט"ז שם כג

³⁹ שו"ע ונו"כ שם יב

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ח. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ... כגון

שאר כסותה ועונתה

כבר התבאר במסכת יבמות דף לו. ובכתובות דף פג. שאין⁴¹ אדם יכול להתנות על מה שכתוב בתורה דלאו כל כמיניה לבטל מה שצותה התורה, והנה התורה כבר זכתה הירושה לקרובים קרוב קרוב קודם⁴², לפיכך אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מהיורש, לפיכך האומר איש פלוני בכורי לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום. ושם התבאר פרטי דין זה לגבי ביטול ירושה.

וכבר התבאר במסכת כתובות דף נו. שהמקדש אשה אם התנה בשעת קידושין⁴³ על הדברים שהם מן התורה, כגון שהתנה עמה על מנת שאין לה שאר וכסות⁴⁴ כיון שהתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נושאה תנאו קיים, כיון שדבר שבממון הוא וניתן למחילה, הוין משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהם. ואלו הן, עונתה ועיקר כתובתה וירושתה.

כיצד, התנה על מנת שלא יתחייב בעונתה, חייב בעונתה כיון שאינו תנאי של ממון, דקיימא לן כל דבר שבממון אפילו בממון שהוא מן התורה תנאו קיים שבממון ניתן למחילה, אבל עונתה שהוא צערא דגופא⁴⁵ לא ניתן למחילה, והרי מתנה על מה שכתוב בתורה⁴⁶ ותנאו בטל.

וכן אם התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או מאתים ומחלה לו עליה אף על גב שדבר שבממון הוא, ואף על גב שדבר דמדרבנן הוא דקיימא לן כתובה מדרבנן, אפילו הכי תנאו בטל⁴⁷ ויש לה כתובתה משלם אלמנה מנה ובתולה מאתים, שחזקו רבנן תקנתם יותר משל תורה⁴⁸, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה⁴⁹ שלא

⁴¹ שו"ע ונו"כ הו"מ רפא א ז

⁴² כמו שהם מסודרים בפסוק [במדבר כז, ח] ואיש כי ימות וגו'

⁴³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לח ה, סט ו

⁴⁴ דוקא באומר ע"מ שאין לך עלי שאר וכסות אבל אם אמר ע"מ שאין בו בקדושין שאר וכסות לא מהני התנאי.

⁴⁵ מ"ז שם ד

⁴⁶ מיהו במ' פרק השוכר כתב אפילו עונה הוי דבר של ממון משום דאפשר לפיים אותה עם ממון שתמחול לו העונה וכ"כ במהרי"ק שורש י'. ב"ש שם ה

⁴⁷ כן דעת השו"ע וכן פסק גם בס' סו סעי' ט ועיי"ש באוצה"פ ס"ק לו שהוא מחלוקת ראשונים שיש הסוברים שתנאו קיים

⁴⁸ עיין ב"ש שם

⁴⁹ ח"מ שם יא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תוכל למחול לוי⁵⁰, ולא יפחות לה ממנה אפילו שוה פרוטה, ואם פחת הרי בעילתו בעילת זנות.

ט. כיצד יעשה יטלנו הימנה וכו' ... שאני הכא הואיל וקנאתו ליפסל בו לכהונה

כבר התבאר לעיל דף פב. שהמגרש את אשתו צריך שיתירנה היתר גמור⁵¹ שתהא מותרת לכל אדם ולא ישיר בה כלום, שכן משמע לשון הכתוב (דברים כד פסוק ב) וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהִיְתָה לְאִישׁ אֲחֵר, לאיזה שתרצה היא.

אבל אם אמר לה הרי את מגורשת ממני ותהא מותרת לכל אדם הוין מפלוני, שתהיה אסורה לו או שאמר אלא לפלוני, אינו גט לגמרי⁵² שהרי זה שזור בגט.

אולם הגט לא נפסל בכך, אלא יטלנה מידה⁵³, ויחזור ויתנהו לה⁵⁴, ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם⁵⁵.

י. נתבו בתוכו ... לא שנו אלא לאחר התורף אבל לפני התורף אפילו על פה נמי פסול

כבר התבאר לעיל שם שמכיון שהגט קראו התורה (שם פסוק א) סֵפֶר פְּרִיִּת כְּלוּמַר שְׁצִרִיךְ לְכַתּוּב סִיפּוֹר הַדְּבָרִים שֶׁהוּא הַגֵּט, באופן שיכרות

⁵⁰ וב"ז שם כתב ט שאינו מועיל משום דאסור לשהות עם אשתו בלא כתובה. משמע שמשום כך הוי ליה מילתא דאיסורא ולא דבר שבממון ולהכי אין בידה למחול לו וכ"כ בלח"מ פ"ב מאישות ה"ו ועיין אוצה"פ סו ס"ק לז באריכות דעות שונות בזה

⁵¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קלז א

⁵² אולם מהני לפוסלה מהכהונה דלא כירושלמי. ב"ש. וע' לקמן סי' ק"ג בב"ש סק"ה דאינו פוסל אלא מדרבנן ע"ש וע' בס' ב"מ מ"ש בזה

⁵³ עיין בס' גט מקושר בסג"ר אות רכ"ד שכ' דנראה שצריכה לחזור ולהקנותו לו כיון דאמרי' בש"ס דף פ"ד ע"ב הואיל וקנאתו ליפסל בו מכהונה וא"כ משמע שקנתה הגט כבר וא"כ מה מהני שחזור ונותנו לה כיון שכבר הוא שלה והגט צריך שיהי' של בעל כדלעיל סי' ק"ב ולכן צריכה לחזור ולהקנותו לו. ושוב הניח זה בצ"ע ע"ש. פ"ת שם ג

⁵⁴ אע"ג דבסי' קל"ו גבי כנסי שט"ח לא בעינן שיטול הגט ויחזור ויתן לה אלא אמר סני שאני התם דלא קנתה הגט בשום דבר תחילה אבל כאן קנתה אותו תחילה להיפסל מן הכהונה. ט"ז שם ב

⁵⁵ ברמב"ם פ"ח דין י"ז כתב או יאמר ה"ו גיטך אלא הר"ן כתב באמר ה"ו גיטך מסתמא אינו מבטל דבריו הראשונים מה שאמרו הוין לפלוני ולכן צריך שיאמר בפ"י הרי את מותרת. ב"ש שם ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

בין הבעל לאשה שלא תהא עוד קשורה אליו בשום דבר, לפיכך הרוצה⁵⁶ לגרש את אשתו על תנאי לא יאמר לכתחלה לסופר או לעדים כתבו וחתמו גט לאשתי על תנאי זה⁵⁷, ואין צריך לומר שלא יכתוב בתוך הגט על תנאי זה גירש פלוני את פלונית אשתו⁵⁸.

אלא הרוצה לגרש על תנאי כיצד יעשה אותו, אומר לסופר לכתוב סתם ולעדים לחתום סתם, וכותבין גט כשר בלא שום תנאי בעולם, ואח"כ בשנותן לה את הגט אומר לה הרי זה גיטך או הרי את מגורשת ממני על מנת כך וכך⁵⁹, וכן מותר לומר לעדים אחר החתימה או לשליח תנו לה גט זה לאשתי על מנת כך וכך⁶⁰.

אבל אם זכר התנאי לסופר או לעדים קודם כתיבת הגט, ואין צריך לומר אם כתבו בתוך הגט קודם כתיבת התורה, אף על פי שלאחר הכתיבה חזר ובטלו ומחקו, פסול⁶¹, כיון שלא היה גט כריתות בשעת כתיבה.

אולם אם⁶² כתבו, ואין צריך לומר זכרו, אחר שגמר לכתוב תורה הגט, הרי זה גט כשר. בין שכתבו או זכרו קודם חתימת העדים, בין שכתבו או זכרו אחר חתימת העדים.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם קמ"א

⁵⁷ אם אומר על מנת הוה כריתות, אלא שהתנה תנאי וגזרין על מנת אטו חוין. ט"ז שם א ועיין ב"ש ג האריך בזה אי פסולו דרבנן ודאורייתא ושנחלקו בזה הרמב"ם ותוס'. ויבאר להלן דף פה.

⁵⁸ שכל שהוא זוכר שום תנאי קודם כתיבת הגט וכל שכן תוך הגט קודם כתיבת תורה הגט שהוא והרי את מותרת לכל אדם, אין זה גט כריתות, שהרי לא נכתב זה הגט לכורתה מכל וכל אלא על תנאי כך וכך, ואף על פי שנתקיים התנאי אח"כ אין זה ספר כריתות בשעת הכתיבה, והתורה אמרה וכתב לה ספר כריתות, שיהא ספר כריתות בשעת כתיבה

⁵⁹ דגבי הנתינה לא כתיבה כריתות אלא ונתן בידה.

⁶⁰ ואם הוא ירט לדרכו ומוכרה לילך קודם כתיבת הגט ורוצה לצוות שיכתבו גט וליתן לשליח על התנאי או יצוה שיכתבו ויתנו ליד השליח זה ולא יזכיר שום תנאי ואחר כך יאמר לשליח זה לפני עדים אהרי' אותו גט שצויתי ליתן לידך ואתה תתן לה לאשתי ע"מ כך וכך והסופר והעד' לא ידעו מזה כלל כן כתב בחדושי רש"ך בשם מהריב"ל. ב"ש שם א. ומהרי"ט היה מפקפק על תיקון הרב מהריב"ל והיה אומר דמה יושיעני ב' ביתי עדים כיון דבין הכי ובין הכי התנאי הוא קודם כתיבת התורה. והכנה"ג קע"ח ע"א האריך בזה והעלה דלצאת ידי ספק אין תיקון יותר טוב אם לא שיגלה דעתו בפני השליח שרוצה ליתנו על תנאי וכשיצוה לסופר לכתוב ולעדים לחתום ולשליח להוליכו לא יזכיר שום תנאי אלא יאמר לשליח גט זה תנהו כמו שתרצה אם תרצה לתנו גט כריתות תנהו. ואם תרצה ליתנו בתנאי תנהו כל אשר בלבך עשה והשליח כיון שגילה דעתו שרוצה ליתנו בתנאי יתנו בתנאי. באר היטב שם א, ועיין פ"ת שם

⁶¹ מיהו כל הדרוש הזה תלוי גם כן בפלוגתא אחרת, והוא אם נאמר יש ברירה או אין ברירה, דאי קיימא לן יש ברירה הוה ליה גט כזה כשר אפילו נכתב התנאי בתוכו קודם התורה, דהא בשנתקיים התנאי אחר כך או אפילו בטלו ומחקו נתברר הדבר למפרע שגט זה היה כריתות מעליא בשעת כתיבה, ואי קיימא לן אין ברירה נשאר הגט בפיסולו. ורבו בזה הדיעות, הילכך נקטינן שאפילו כתוב התנאי קודם התורה הוה ספק גירושין, וכן אם התנה על פה קודם כתיבת התורה הרי זה גם כן ספק גירושין. לבוש ועיין ב"ש ג האריך בזה

⁶² שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ודוקא בתנאי ע"מ כשר⁶³, אבל תנאי המבטל הגט, כגון חוץ, או תנאי שלא תשתה יין כל ימי חייה פסול.

⁶³ ותנאי ע"מ דכשר היינו כשנתקיים התנאי או חזר ומחקו מיהו מחק קי"ל דפסול. ב"ש שם ב